

Wprowadzenie

Włączanie i wyłączanie z kategorii

Zdolność kategoryzacji jest podstawową umiejętnością, która pozwala nam porządkować otaczającą nas rzeczywistość, a tym samym lepiej organizować i zapamiętywać docierające do nas bodźce. Kategoryzujemy na podstawie zauważonych związków i relacji zachodzących pomiędzy elementami. Abstrahujemy reguły, co przekłada się na zdolność do uczenia się języka zarówno na poziomie zapamiętywania nowych słów, jak i przyswajania reguł nim rządzących. To z kolei pozwala nam przyswajać zasady obowiązujące w społeczeństwie.

Włączanie do kategorii opiera się na zasadzie podobieństwa, angażując głównie procesy prawopółkulowe. Jest dla dziecka operacją łatwiejszą niż wykluczanie z kategorii, w którym do głosu dochodzi zauważenie różnic i relacji zachodzących pomiędzy elementami, gdzie zaangażowana jest już lewa półkula mózgu¹.

Ćwiczenie składa się z plansz, na których w sposób linearny (linearne porządkowanie świata, w naszej kulturze od lewej do prawej, pełni kluczową rolę w nauce czytania)² wydrukowano obrazki pogrupowane w powiązane ze sobą kategorie. Zadaniem dziecka jest najpierw nazwać obrazki w danej linijce, ustalić, co je łączy, **dlaczego są razem**, a następnie:

- do każdej kategorii dołączyć jeden pasujący obrazek umiejscowiony z prawej strony planszy (we włączaniu do kategorii);
- w każdej kategorii odnaleźć i skreślić jeden obrazek, który do niej nie pasuje.

Bardzo ważne jest nazwanie wszystkich kategorii i odpowiedzenie: **dlaczego** („pytanie to jest warunkiem budowania wiedzy o świecie, myślenia przyczynowo-skutkowego, relacji społecznych i emocjonalnych”³) dany obrazek do niej pasował bądź nie pasował. Dzieci często intuicyjnie prawidłowo wykonują to zadanie, ale nie potrafią uzasadnić swojego wyboru. Zrobienie tego sprawia, że zaczynają sobie uświadamiać wybory, uzasadniając, uczą się nazywać otaczającą je rzeczywistość, zauważają i nazywają relacje w niej panujące.

Linearny ułożenie materiału służy usprawnieniu lewej półkuli mózgu i musi być respektowane podczas jego nazywania, sprzyja to wykształceniu nawyku analizy powierzchni kartki od strony lewej do prawej, od góry do dołu. Nieprzypadkowy jest też porządek materiału na poszczególnych planszach, który podyktowany został zasadami rozwoju dziecka od konkretnego do symbolu, od kategorii prymarnych do sekundarnych.

Umiejętność dokonywania kategoryzacji sprzyja rozwojowi myślenia przez analogię, a to warunkuje uczenie się reguł gramatycznych języka etnicznego i języków obcych⁴.

¹ J. Cieszyńska-Rożek, *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, s. 421.

² Tamże, s. 368.

³ M. Korendo, *Językowa interpretacja świata w wypowiedziach osób z zespołem Aspergera*, Kraków 2013, s. 125.

⁴ Za: J. Cieszyńska-Rożek, *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, s. 422.

Sekwencje

To gotowe do pocięcia paski oraz obrazki do ich identyfikacji, kontynuacji i uzupełniania. Ich tematem są kolorowe, a potem czarno-białe postaci bliskie estetyce dziecka oraz sylaby zawierające często mylone przez dzieci litery. Materiał został uporządkowany w sposób linearny i tak też należy go analizować. Przedstawione postaci mają wiele wspólnych, ale i różniących je cech, to sprzyja spostrzegawczości i dostrzeganiu relacji pomiędzy poszczególnymi cechami oraz ich układem.

Rolami porządkowania linearnego, sekwencyjnego jest przygotowanie ośrodków lewej półkuli mózgu do przetwarzania informacji językowych i stosowania reguł oraz dostrzegania związków pomiędzy elementami otaczającego świata⁵.

Pracę zaczynamy od omówienia potrzebnych do zadania obrazków, a następnie wykonujemy ćwiczenie zgodnie z poleceniem zawartym na karcie pracy. Po wykonaniu ćwiczenia robimy podsumowanie porządkujące przyczyny takiego a nie innego wykonania zadania, zwracamy uwagę dziecka na powtarzalność (sekwencyjność) układu materiału zawartego w w ćwiczeniu: Co nie pasuje.

⁵ Tamże, s. 401.

Skreśl obrazek, który nie pasuje do pozostałych w rzędzie. Powiedz, dlaczego on nie pasuje.

Spójrz na sylaby i zastanów się, według jakiej reguły są ułożone. Kontynuuj podany ciąg sylab.

BU MA BU BU MA

WA MU WA WA

MY WU MY MY WU

BU DY BU BU DY

PY DY PY PY DY DY